

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 2.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 28. АПРИЛА (10. СВИШЊА) 1873.

ГОДИНА I.

А* издати један по... а. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. п. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50.; четврт ф. 1. 75. п. По гласу год. ф. 8.; по г. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 повица. Предлата и све научбоне шилу се администрацији, а дописи уредништву на Цетинје.

МИР И СТРАХОВАЊЕ.

Давно можда није било времена, у које се толико говорило о миру, колико данас. Људима, који данас о миру говоре, даје повода једно бечка изложба, друго велики састанак царева и краљева или чланова њихове породице у Бечу. Свијетска изложба, веле они, значи труд и рад, значи тежњу свију народа за развитком свога благостања; а за то је мир најпотребнији — први услов. Састанак владара значи пријатељство између њих; а њихово пријатељство уједињава мир народима.

Тако се говори, а у исто вријеме не може бити непримјетно свакоме, да сами положај јевропских држава и народа најопорије противрјечи тијем заносљивијем мислима о миру.

Свијетска изложба у Бечу није прва. Двадесет је година минуло од оне прве у Лондону. И лондонску свијетску изложбу створила је тежња духа за плодомима мира, за развитком и усавршењем производа моћи људске, за увећањем и ужитком правог и општега благостања. И ипак, шта се и шта од онога до данашњег дана догодило! Колико је било ужаснијех ратова! Каквијех крвавијех преврата, какве необичне промјене!

Па и састанци владара старе су појаве. И оне су нас научиле, да се баш онда надамо особитијем догађајима. Још никада није искрена љубав, право пријатељство саставило владаре, које прате њихови савјетници, него вазда интерес, а прилике, у којима се састајаху, само покриваху намјере њихове.

За то су слабе узданице миру и изложба и састанак владара.

Напротив, што већ и напријед рекосмо, сам положај и одношај држава и народа јевропских не да ни најмирољубивијем, да се уљуљка у слатке снове мира.

Турска стоји данас растројена и слабија него икада. Народи њој подјармљени јачи и свјестнији свога задатка него икада. И Турској очевидно предстоји пропаст, а њени народу и непомишљају, да би могло бити силе те, која би их могла принудити да се одреку напљедства старе, ваздашње својине своје.

Јавно мњење непрестаје сумњати на јевропску дипломатију, да она намјерава оштећеној Аустрији дати накнаду на истоку. А какве негодне пошљедице могао би имати такав покушај!?

Сама Пруска на велике је муке са освојењем земљама францускијем у пошљедњем рату, са Елзасом и Лотриншом, и она сигурно већ предвиђа пошљедице, које јој може доијети тежња тијех провинција к својој непрежаљеној мајци.

Није никаква тајна, и сам стари Тјер не може уопште свакоме увјерење, да Француска не негује осветничку политику. Сам један бечки војнички лист кличе: „Француска је претрпјела безпримјерни пораз, али она не очајава; њена је војска пропала, али је на мјесто њено ступио сав народ.“ „Величином губитка свога оп се очезичио и одушевљен је једином жељом, да изгубљено поврати.“ „За то поштујмо такав на-

род, који је у беспримјерној несрећи својој сачувао поуздање у себе самога; одајмо највећу симпатију народу, који неуморно ради, да тешке ударе рата залијечи, да терете, које му је охолп побједница натоварио поднесе, и који је не само свој дух и самоосјећање сачувао, него који има и енергије и снаге, да најватреније мрзи непријатеља, који га газаше погама.“ И доиста Пруска предвиђа скорп рат свој са Француском. У самјем прускијем новинама налазимо наговештавања, да ће се владарски састанак у Бечу приликом свијетске изложбе на то употребити, да се чине преговори због новог немачко-француског рата. И каже се да се иде за тијем, да Пруска задобије Аустрију за савезника против Француске, а Пруска да ће за то бити савезник Аустрији у њеном „неизбјежном“ рату са Русијом.

Непропуштамо забиљежити, да у ово исто вријеме и саме неке петроградске новине, а на име „Петербург. II.“ говоре да је „сасвијем извјестан“ рат Русије са Аустријом. На се још ово каже у часу кад и сам руски цар иде у Беч, да ће се састати заједно са царем Њемачкијем, који је ових дана био у Петрограду, са царем аустријскијем.

Напошљедку Русија је већ у овоме часу у рату са Капом Киванскијем, а зна се колика се важност даје напредовању Русије на истоку и с каквијем оком Њемачка гледа то напредовање.

И најпосље неће бити сувишно да примјетимо, колику је сензацију изазвала вјест, да је у руском министарству-унутрашњијех послова основан одбор за „пољско-свеславенску проваганду“, којем је влада одредила велику повчану помоћ и у који су ступили знаменита лица, као што је: Чајковски, Микосевски, Вјербички и т. д. Ми нејамачмо за ту вјест, али показујемо само, колику је забуну сама таква вјест произвела у круговима противславенскијем.

Све ово скупа узевавши запитајмо се, дајели ово стање јевропских држава и народа изглед на мир не на дуго, већ и на најкраће вријеме? Ми одговарамо најодеудније — не! „Прилике и околности“ могу га за њеко вријеме одржати, но у толико ће страховитије нарушен бити.

И они који вичу: мир! показују живо страховање због многијех опасности, које пријете миру.

И ми не само да кажемо да не може дуго трајати овај мир, који је више претња миру, јер се свако оружје и стоји наоружан, него исповједамо да мира не може ни бити све докле, док сваки народ не буде осигуран у својијем природијем границама. Онда тек може наступити и опет не вјечити, него трајан мир, а докле нам престоје још велики ратови. И ако не би ко вјеровао то, ми, — ми народи на истоку увјеравамо га будућношћу нашом, да у ово наше вријеме миру нема и не може бити починка. Ако би га Њемачка можда данас и хтјела, нећеју га они, који теже за општем истијем што је она већ постигла. Сувише, сви су изглед, као што смо напријед изложили, да луча мира у Русијевропе већ догорева до поката и за то, по-

нављамо, ма колико да се говори о миру, дивас свуда овлађује очевидно страховање за истијем миром. А цијела ситуација даје нама нарочито најозбиљнији наук, — да будемо на опрезу!

УЈЕДИЊЕНО СЛОВЕНСТВО.

И данас, кад се највише о миру говори, појављује се некијема познато страшило — „панславизам“. Шулелкина „Реформа“ томе се не чуди, јер вели, фантазија бојаљивих јако је жива. Непријатељима Славенства излази пред очи Русија сваки час у најстрашнијим облицима. Нарочито је с њима овладао мисао, да ће Русија прогутати Турску и све словенске народе своје господарству подчинити.

По као да баш и сама Русија намјерно ради, да своје непријатеље непрестано држи између страха и нада. Јер сад чујеш руске новине, ће говоре: Русија има да испуни на истоку своју народну и хришћанску мисију; она ће на св. Софији опет крст подигнути, и славенске народе све ослободити и ако их неће себи подчинити, сјединиће их у једну велику народну федерацију; — а непрође много и опет их чујеш, ће говоре: Русија је најбољи пријатељ Турској и она тражи само олакшање хришћанима у Турској, а и непомишља на освојење Цариграда. У првом случају устрашени Њемци и Мађари одмах подвргну своје Чехе, Пољаке, Србе и др. своје притиску, а у другом стању их благо опомињати, да се много не шире, јер их се сто и сама Русија одриче. Тако иде то на измјенице.

Сада су ево опет јако узнемирени једнијем гласом, наиме, да је руска влада установила један одбор од знаменитијех лица и са много чинаца, који ће радити да Пољаке и Русе и све Словене међу собом измири и споји, и тако да се створи јединство од 87 милиона Словена.

Ако и није истишта ова вјест, она може бити, вели „Реф.“, наставља: Не може нико сумњати, да идеја панславизма постоји, да она има своје одушевљене апостоле и да се све више шири. И да није идеја свеславенства у духу словенском повила, она би морала бити изазвана примјером другијех народа. У времену, када се у Њемачкој и Италији тежило за народијем јединством не само мртвацијем средствима, него и крвавом силом, превратом престола и т. д., у томе времену, није чудо, да и Словени теже истоме јединству, па и са истијем средствима, с којима се послужили Њемци и Италијани. Идеја је свеславенства жива и она ће живити. А сасвијем је паравно, да је Русија позвана, да је оствари. Зашто да не вриједи за Русију то, што је вриједило за Пруску и за мали Шједонг? И панславизам ће имати својијех практичнијех пошљедница, а будућност ће ријешити у којем облику и да ли по начину ъемачком и италијанском. Тек будућност има сигурну, јер има велику живу садашњост.

Паравно, да су при томе од великога значења Пољаци. Намјера, измирити Пољаке с Русима, није нова. Она је још под Александром I. била знатно остварена. Несретни догађаји довели су Русију опет до тога, да напусти помирење, и да предузме коначно покорење Пољака. Но то икада није могла сасвијем постићи. Одтуда опет мисао о помирењу. Доиста, велики интереси Русије захтјевају то.

Па и међу самијем Пољацима има та мисао све више присталица, а како Њемци поступају са Пољацима, то је сасвијем разумљиво. И сад су многи одлични Пољаци бацали се у наругају Русији. У вријеме црноморског питања, када је Русији грозно јевропски рат, многи Пољаци, који су се под Гарибалдом борили за

јединство Италије, похитали су у Русију, да у њеној војсци служе. То је значајни факт.

Сваки разумни увиђа да ће вријеме Слободства доћи, да мора доћи. Сваки правични и слободоумни налази да је то природно и радосно.

Панславизам стоји као ужасна облачина на хоризонту Јевропе. Тај ће се облак на сваки начин провалити, много ће уништити, али опет и много плода донијети.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ

На Ђурђев дан отворена је свијетска изложба у Бечу, тај величанствени приказ развитка све снаге и свију тежња индустрије и културе.

Може се слободно казати: данас је у Бечу нас свијет. Илод ума и труда свега збудства у најсавршенијем облику тамо је.

Прије двадесет и двије године на исти дан била је прва свијетска изложба у Лондону. Колика мора разлика бити између ове и оне кад је сала скоранија париска, као што увијеравају. Остаје за овом бечком. Из тога прегледа само открила се велика корист, коју доноси собом свијетска изложба, осим толикијех многијех других, због којијех се изложбе поглавито и обдржавају.

Раном зором био је већ вас Беч на погана и све до 12 сати улазили су гости проз отворене кавије. Царска врата бијаху затворена и тек се у 12 сати отворише кад је приспко цар с царицом, наслѣдником, с њемачкијем престолонаслѣдником и његовом госпођом и су два енглеска принца. Архидука Карло Лудвик, као протектор, поздравно је цара кратком бесједом, на што је цар одговорио, а за тим су још поздравили цара председник министарства, кнез Ауерсперг и градоначалник бечки др. Фелдер. За тим је сједовала остала свечаност, пјеванија и свирка.

При сваком одјелењу изложбе (као: пруском, руском, француском и т. д.) стајаше по једна аустријска војничка банда, која је свирала дотичну химну, кад јој се цар приближио. При отварању париске свијетске изложбе није било оволико свечаности.

Цар је обишао сва одјелења. Најрије је био у њемачком, па у руском, грчком, па турском и т. д. У двије и по уре по подне вратио се цар са својим гостима из изложбе.

Изложба још није сасвијем готова и треба ће још доста времена и рада, да се потпуно сврши.

Угарски министар просвјете и црквенијех послова, Трефорт, пропутовао је српску Војводину и сада се опет вратио у Пешту. Циљ пута министрова била је, да се сам лично упозна са расположењем народа српскога и са просветним стањем његовијем. И, кажу, министар је сасвијем задовољан својим путем. Увјерно се, да међу уг. Србима нема ништа од овога, што су му плаћене слуге достављале и да он не жели ништа друго до правичност. За то се министар и казао побуђен, да у Панчеву, општински изјави, да се пада скором споразумљењу између владе и српскога народа а да ће народни сабор бити брзо сазван и то по новом изборном реду. По томе од ипменовања метрополита нема ништа. И било је тешко вјеровати, да би се влада дала навести од познати људи на такав противзаконити чин. Нека министар продужи овиме начином познавати и ријешавати српске ствари, па ће до најповољнији успјеха за обе стране доћи, што досадашом политиком није никада и никако могао постигнути.

Хрвати још никако да расправе своје односе са Мађарима. Хрватско питање почива непрестано у њекој тајанственој тами. Извјесно се ништа незна, него час се говори да је добро, час се противно потврђује. По свему изгледу као да би се и опозиција склонила и на мање уступке пристати, да на тај начин бар у финансијском погледу највеће зло уклони, па да уврсту земље доведе у патријотске руке. По што Хрвати више попуштају, тијем Мађари мање придају. То је стара историја и за то је врло могућно, да ће се и стара борба са свијема пошљедицама својим поновити.

Цар њемачки, Вилелмс, дочекао је са великом свечаношћу у Петрограду, колико од цара и царицега двора, толико и од самога становништва. Ово се путу и састанку цара Вилелма са рускијем царем сауда без разлике није се политички гледао. Савез пруске и руске војске не може на могу

то катајати. Али сукачена су гима се чини значајно, што у Петроград у очи саме изложбе с царем рускијем састати. Ни у ики листови не слажу се у мишљењу, мели: „Савез између њемачке и њенога сусједа. — то је савез између владноца и пловације, а не између оба народа, који би имали љубити. За то је такав савез врло лабав.“ Напротив „Таркс“ говори: „Њемачка даје Русији најбоље језице за мјар на западу зарад њенијех послова на истоку. Изрека Францеске, да без њена одобрења не може пући топ у Јевропи, прешла је сада на њемачку. Руско-пруски савез по околностима могућни је.“ — За вријеме царева бившења у Петрограду, конференцирао је више пута Бисмарк са Горчаковым.

Последња изборна борба у Француској испала је врло повољно за радикалце. У шест нових изборних изборних су радикали, један умјерени републиканци и један легитимиста. За Тјерово непостојање држање ово је оштра лекција и ако би се одважио, као што се говори, да против народнијех тежња употреби начине којима се и цар служио, учиниће себе немогућним и даље, а на мјесто своје владе сам ће подигнути странку Гамбетину.

У енглеском парламенту опет се распалила жестока партијска борба. Опозиција је ванала финансијску политику владе. Посланик Смит предлаже да скупштина донесе једну одлуку, која не значи ништа мање него неовјерљиве влади. Но до кризе тешко ће ипак доћи.

Према напредовању руском у источној Азији, показује се сада Инглеска као умрвена, премда у ствари са зељом прати руске кораке.

Досадање држање енглеске владе према шпанској републици побудило је енглеске раднике да са различитим изјавама и скуповима на хиљаде изјаве своју симпатију за републику шпанолску. Инглески радници учествовали су овиме начином у сваком покрету за слободу, а стајали су и у редове бораца, па тиме начином чинили су пресију на своју владу, што и овом приликом хоће да учине.

У Шпанолској стоје ствари још једнако рђаво. Највећу забуну учинио је скупштински перманентни одбор, за кога се дознало да снује завјеру против владе и постојећег реда. Влада, како је то дознала, распустила је одбор и њеке чланове њене дала је затворити; други су се разбјегли. Очекивало се, да ће услед тога букнути устанак у Мадриду те се народ кувно по улицама. Но мир је одржан и мисли се да ће влада моћи одржати ред и мир и учврстити републику, јер јој је народ наклоњен.

Устанак Карлиста скоро је са свијем угушен.

ИЗ НАШИЈЕХ И СТРАНИЈЕХ НОВИНА

Београдски „Браник“ доноси у потоњем броју своје уводни чланак „Беофорски болесник“, из којег ова видимо:

„Источни народи и међу њима наш српски народ, позвани су природом ствари и позивом будућности своје, да свијест политичку приберу, да снагу своју уједине и направе, како би могли на ваги нове судбине и донне будућности своје претегнути на страну напретка и народни интереса своји. То је у највећој мери потребно, кад се осети и увиди, да и без иницијативе њихове околности настуити и да већ настуити почињу које за њи, за њихов напредак, за будућност и потомство њихово могу од врло мериодавни замани и недогледни последица бити.

Као што рекосмо и као што сви знаци показују, на Беофору се гомилају густе црви врло подозриви облаци — а и на западу и северу поред све ведрине, коју нам политички пророци предсказују, нешто пожуло, мутно и врло сумњиво изгледа. Позор и солидарност никад нам није потребнија била, него сад. Добро је громовоу пре грмљавине наместити — јер носе боја коњем у трње!

Источни народи ипак имају ипак могу имати бољег громовоје ипак успешнијег и поузданијег оруђја од свести и солидарности своје. Зрела свест и чврста солидарност кадра је једино осигурати и садашњост разведрити и унапредити будућност народа на истоку.

Велике државо траже данас журно, бржино и непрестано поуздане и пробитачне савезе — а од колике је потребе то за младе народе, то ће сваки лако и лако разумети.

на
на
потре

ко сам

Тек... савези, који... леже. Тек ако собом тесно и свесно спојени и у моћи ћемо и на пријатеље и савезнике рачунати. Ипак се неће и неће не... свесним и несложним људима, па и... дима!

Свест дакле да се увиди — а слога да се подмири животиња потреба наша — то је што нам сад преко и неопозивно треба.

Болесника источног почињу напуштати лекари. Дуго је и предуго већ и вуко и проваљено свој абени живот — може му се можда још и који час продужити као оно догорела свећа, која при гашењу понеки се пут још поврати да пре издасања још који тренутак плане — али да се на тренутке броји, ту живог нема. Нема силе на свету, која је смрти, посвећени живот при његовом издасању повратити кадра!

Живот владавине турске већ од толико година тако да кажемо вештачки и снајстрашнији и најопаснији лекови подржава се, али узалуд. Немамо да је балзам дипломатије европске неколико тренутака — године су тренутци у животу народа — продужити могао и продужио, али и том су границе постављене. Моћ људска и вештина дипломатска се изирпила, последњи су тренутци ако сви знаци неварују наступили, а ти обично кратко трају. Већ се на све стране о наследиству истока озбиљно бринути почињу.

Наследиство источно болесника — то је за нас велика реч, животно питање. Има их — који у то наследиство и нашу слободу пошесују. Чувајмо се! Педајмо се!

Народи на истоку — ред на нас долази! До нас ће највише стојати, хоћемо ли свои остати. Ко воле, да му туђин у кући господари, нек легне нека спава, то ће лако без труда постићи и просто му било — ми му нећемо завидити. А коме је своја кућица, своја слободница мила, ко живи за свој народ и за своје потомство, позор! дванајести час куца — на нас је ред!

Хрватске званичне „Народне новине“ доноси један чланак о путовању угарског министра Трефорта, и наводећи шта је министар рекао депутацији панчевачке православне општине, говоре даље ово, што саопштавамо, а што нам се чини вриједно у толико више, што је лист баш владин:

„Из речи, које је г. Трефорт истој депутацији изустно, даде се закључити, да ће влада сазвати српски црквено-народни конгрес у једном реду од године 1870., а то је још једно питање у српској црквено-народној историји. Једна фракција Србаља захтјева, да се од нека изборни ред од године 1870. мимоиде, на сазове конгрес на темељу т. з. деклараторијум-а патријарха од год. 1779., а круна нека метрополита-патријарха престо именује. Ако Милетићева странка од овога часа и педаје никаква јавности за поразумљење, влада не може ипак докристане на испунације поменуте српске фракције. Упоравити терезијански деклараториј, значило би повредити закон, јер је изборни ред за српски црквено-народни сабор основан на зак. чл. IX: 1868., а уставна влада звана је, да закон у свиком правцу и у податној мјери штудје и врши, јер кад она, као вршатељца закона, неби закон поштавала, неби била озвантена, ни од други очекивати да га поштују.

Ни други предлог речене српске фракције, да ипак круна самовластно именује метрополита-патријарха, не може влада прихватити, јер би се и овим предлогом погазио закон, имено §. 8 зак. чл. XX: 1848. и §. 3 зак. чл. LX: 1868. Оба ова предлога морају дакле остати пустијем жељом фракције, која, да Милетићу извине кормили из руке, неби зазирала, жртвовати а свом црквено-народну аутономију.

Исто тако мора влада одклонити и предлог, како кажу, новосадскога владике г. Германа Мићелића, да синод изабере метрополиту-патријарха. Синод има право, изабрати бискупа, и за само

удати. И тако она побјегне и дође ту исту у реченој кући. Но и Турци дођоше ту исту и да силом воде Ђевојку из црквене куће и о сви наоружани, а Андрија им одговори: јестели дошли, Турци, да се бијемо? Турци одговоре: Ми смо дошли да водимо Ђевојку. А Андрија им рече: Без погибије своје нећете је одвести. И ту се хваташе за оружје, и рекну Турцима, да излизе из куће, јер је ово кућа црквена, а не турска и да је чисто без погибије неће извести. Инак трајаше до поноћи, и једва се Турци одбију. И тако послједје неколико дана удамо Ђевојку у Зету за Неша Поповића. Сви Подгоричани изпратише је и све јој потребе набавише. Овако би се могло учинити и у многим другим приликама, јер претвуче одољска и турском насиљу. Ми смо дакле као што видите сачували Ђевојку, и веселимо, а Турци показаше и овом приликом своју худ и не обрадност. На ви шада и с тога дјела љага пред правичним свијетом, јер хоће насилно да турце и да предају чељац као стоку. За њих не важи образованост и наредак данашњег времена.

Д О П И С И.

Из КОЛАШИНА, 19 Априла. — Колашински Турци огласили су се као посве разуздани и крволочни, па што бих вам и ја имао друго јавити, него о њиховијем недјелима.

Ево има већ пет година, како четује Авди Боко, са Усовићима, којијех има на број 20 друга. Они грди крвожедници непропуштају дана, што небију и сијеку куквице Србе и много би било, да набрајам све што они починише у три округија, т. ј. у пјеваљском, преполском и колашинском. Они српске куће огњу дају, коње, волове, краве и све живо одводе и кољу, на најпослије и кукавне ћери српске на најгрознији начин срамоте.

Ономадне дођоше у исто ово мјесто у кућу Бошковића и туи нађоше два брата, те обојицу пред кућнијем прагом посјеку. Несретњу кућу Бошковића узе жалост, а јадна ћеца и жене њихове престрављене одоше у планину, те обијају кукајући дрвље и камење.

Ови исти зликовци убише 4 Крвачанина, Веселичића слугу, и тројицу из Маоча и Колдију из Крваче, у Краљевој Гори двојицу, у Колашину седморицу.

Исте силеције љети четују и Србе даве и измачују, а живи код својје куће без брига турски крв проводе, а мушкетирство. Они се зову „газије мухамедова курана“, и веле да ће их Мухамед на „рази машању“ (српашком суду) најљепшијем ценетскијем сластима наградити.

Слободно могу рећи, да оваквијех зулумамадавно није било и то јавнијех. Свак познаје кривоце на и суд турски, али им неће ништа па то и чине толике покоре. Другом приликом известићу вас опширније о овом турском зловану.

Из ЗЕТЕ, 17. Априла. — Ја вам давно нијесам писао, јер смо чули амо да више не излази лист „Пригорова“. Сада на поруку вашу своје опет да вам јавим један догађај из Подгорице који заслужује, да се зна, и ако се догодно прије неколико нећеба.

Једна Ђевојка по имену Миље, родом из Кућа служила је у Турцима дервиша Ефовића. Дервиш је хтједо продати једноме бинбашу за 4000 гроша и силом је потурчити. Ђевојка је вјешто разумјела за тај договор дервишев с бинбашом, те рече дервишу: Нијесам ја Арачкиња, да се продајем, ни ти ћу се турчити. Па тосе дервиш разљутити као звијер и стане сироту Миљу тирански тући. То се прочује и поп Зарија и Андрија Смоковац пошљу за њу једну жену, да је кришно доведе од дервиша. Ђевојка то једва дочека и дође. Поп и Смоковац запитају је, јели вољна да се турчи, а Ђевојка одовори, да она неће ни пошто напустити своју лијепу праједовску вјеру, него да је Турци силом хтједоше потурчити. Они јој на то одговоре, да ту ноћ одбегне од Турцима и да дође у црквену кућу код школе, па да ће је на-

удати. И тако она побјегне и дође ту исту у реченој кући. Но и Турци дођоше ту исту и да силом воде Ђевојку из црквене куће и о сви наоружани, а Андрија им одговори: јестели дошли, Турци, да се бијемо? Турци одговоре: Ми смо дошли да водимо Ђевојку. А Андрија им рече: Без погибије своје нећете је одвести. И ту се хваташе за оружје, и рекну Турцима, да излизе из куће, јер је ово кућа црквена, а не турска и да је чисто без погибије неће извести. Инак трајаше до поноћи, и једва се Турци одбију. И тако послједје неколико дана удамо Ђевојку у Зету за Неша Поповића. Сви Подгоричани изпратише је и све јој потребе набавише. Овако би се могло учинити и у многим другим приликама, јер претвуче одољска и турском насиљу. Ми смо дакле као што видите сачували Ђевојку, и веселимо, а Турци показаше и овом приликом своју худ и не обрадност. На ви шада и с тога дјела љага пред правичним свијетом, јер хоће насилно да турце и да предају чељац као стоку. За њих не важи образованост и наредак данашњег времена.

ПОДГОРИЦА, 15. Априла. — Примили смо први лист вашијех новина и јако смо се сви обрадовали, јер нам је доста много жао и тешко било, кад влада турска забрани нам добивати и читати храброга „Пригорова“. Сада нам ваља неће укратити ове новине, а то ће за нас бити велико весеље, јер у њима читамо о себи и свему роду нашем, те се напајамо одушевљењем и кријенимо надом у бољу будућност нашу.

Ја ћу вам, као и до сад, јављати онет о свему, што се код нас догађа. За сада баш нема ништа особито ново. Турци су се вјешто потајили, јер њима дође ура, те они наједан пут искале срце на Хришћанима. Не знам ништа поуздано, али чујем ће се но вјешто међу Турцима зунка о њеквијем турскијем четама, које ће да скоче на рају. Какве су и ће су те чете не знам, али вјешто мораће бити у истини, и ако брзо дознам јави ћу вам одмах. Ми само велимо, то још треба, да се Турци јавно и четама на нас дижу, па да видимо хоће ли Јевропа и онда Турке бранити и заштићавати.

Овом приликом не пропуштам да вам јавим за један догађај, који се недавно овдје догодило. Истина код нас је то ствар обична и свакидања, али нека свијет чује и нека се увјери, да је у Турској и данас као и вагда.

Њеки риншанин Крето Ђуров, стојник овдашњи, пође у смицишницу, да хлеба купи за своју фамилију. Погађајући се са пећаром дође код истога њеки Тоска, да и он купије хлеба и рекне Тоска истоме Крету: бре хаџиру помакни се! а овај му одговори: први сам дошао да тргујем, ја ти се не мичем, ти си хаџир! А Тоска почме га тискати и да се с њим бије, а овај се почне бранити. Тоска га удари шаком по образу, а Крето онако разљезен узме камен испред врати и удари Тоску у слијепо око, који одмах пале. На њихову свађу пскуше се Турци, те скоче сви на једног риншанина, да га бију и истуку га тако, да је као мртав на земљу пао. А Тоску поведу међу собом па ућумет код забића, да га види како га је Влаах убио, доказујући лажно, да Тоска није ништа крив, него да га је риншанин од поганиства убио каменом у смицишницу. На то забот повјерује Турцима те јадна Крета, права невинна и још онако измучена свежу у тешко гвожђе и у ане га баче, и ућумет хоће да га осуди на велику робију, што је смијо дићи руку на царскога измећара. За петог Крета два пута су ходили општинари па ућумет, да га правдају и ништу од њих, доказујући, да његова зајевница није била, али то није могло ништа помоћи, јер Турци држе свагда један другоме руку.

Као што рекох оваквијех насиља има код нас сваки дан. И кад већ не можемо на турскоме суду наћи правце, онда ћемо бар свијету јављати наша страдања нек се увјери, како се влада у Турској.

Из ТАСНИЦЕ ШЕВАЉА, 4. Априла. — Од наше стране ништа ви добро немамо јавити, него само несреће, која нам живот поткопава. Ја сам ви до сада више пута јављао одавде о стању нашега народа и о свима зулумима турскијем, којима је овдјен изложен. И данас бих имао таквијех ствари, да ви доставим, јер Турци се немјењају, па ни наше стање под њима. Но то ћу оставити за другу прилику, а сада да ви јавим о злу, које се и међу нама самијема ласе.

Ево има већ 7 година како је установљен фонд школски, како се могу два учитеља издржавати, а исте године направисмо и школу, која сувише служи за украс цијеле вароши. Обоје је уређено са великијем трудом и знојем народнијем. Па при свем том имамо на жалост, неколико људи, који иду путем фанаријотскијем, а то су Проконије владика и његови ученици, што о злу и несрећи српској раде. Ево и италијанци имена, три калуђера свога манастира, и још три присталице њихове. Петро Гавриловић, Ђорђе Поповић и Јевто Цвијетић. Ова три калуђера расћераше и затворише за неко вријеме школу од 140 ученика, телгећи страну оном учитељу, што га народ неће, који само гледа поцијепане дјетрове да пуни, што их је са стране дошло, а данас је лијепо обучен. Није то никакво зло да је он то са својим трудом заслужио, али баш то није. Ови учитељи узрок је свој несрећи, јер ево 7 година како учи нашу младеж, па никаква у-сијеха. За то остали општинари видећи ту грду штету својијех синова одказаху му службу по он се са поменутијма одупре да на силу остане, а народ и чланови општине видећи то никакво не допусте, те тако допане школа велике штете, док се један трговац истаче, те он заузео мјесто учитеља за неко вријеме. Распра се ипак продужи јер калуђерима није стало до напретка, него су ради да свијет остане ћорав код очију. Народ ште, да му се предаду рачуни од 15 година, али калуђери са своја три побратима не даду, него још код Турака нападају јадне родољубе говорећи: сада је настала нека омладина па ште есан. Турци то једва чекају па њима страну држе. Сада су калуђери по себи бирали тудоре и то такве, да им човјек неби дао 10 губавијех коза да чувају.

Још ћу вам још коју рећи о овом несретном учитељу. Он је, бездушни, спремно у Сјеницу једног младића без икакве кривице и доказа, те га је сјенички наша послје толиког времена за злато пуштио и сиромаш је тун јектику добио и тако свршио живот. И зато је народ с правам огорчен на калуђерштину и на тог учитеља, који не важе него газе част српску.

Наша су калуђери, као царске делије. Туи су ти парши најбољи, и на њима стаболски такми, туи су чибукчије и велики измећари кафеџије, јасакчије и т. д. Огромни приходи овога манастира на салтанет се троше калуђера.

(Јако нам је жао кад смо принуђени и овакве ствари на јавност износити. И досада смо више пута добили оваквијех дописа из Херцеговине и Босне, у којима се дижу тужбе на њеке Србе, па их уздржасмо од јавности. Јер како жалосно узбудити мора осјећање народа нашега, кад чује, да има и таквијех синова, који су Турцима помагачи у угњетавању народа! Мало је зулума турскога, још треба и сами да се прогањамо, а не пашћујемо! То је начин избавити народ од неке се знају отпадници ти. И вјешто онда не виде, да народ прати недјела калуђера, а да један пут, ако се неосвјесте, знати и безопаштају учинити. За то и саопштинисмо овај допис, што ћемо и у будуће чинити. У.)

ЦЕТИЊЕ, 27. Апри. — На Ђурђев дан прослављено је врсно име Њ. Св. кнеза Николе уобичајеним, свечаним начином. Послије службе било се у двор на честитање, која је са кнежевском породицом пришао г. Божо Петровић, предсједник сената. У подне био је велики објед. Пред двором свирала је војничка баида.

— 17. о. м. прослављен је у Соренту вјештац цара руског. Царица је присуствовала црквеној свечаности а за тијем је био у ње сјајан објед, на коме су биле и Њихове Свијетлости кнез Никола и кнегиња Милева и кнегињице Зорка и Милоца, принц италијански Алфред, и сви начелници италијанскијех војничкијех и грађанскијех власти. — У прошли уторник отишло су Њ. Њ. Св. Св. кнез и кнегиња у Рим, гдје ће се поздравити са краљем италијанским.

— Војвода г. Марио Врбица обдарен је на Ђурђевдан од Њ. Св. кнеза Николе орденом кнеза Данила првога степена, којег му је у име кнежево предао г. Божо Петровић.

— Главни надзорник школа црногорскијех г. Широ Ковачевић пошао је у прошли уторник пут Грахова, одакле ће преко све Црне Горе, да обиђе и прегледа школе, и њихов овогодишњи успјех.

НОВОСТИ.

ДАЛМАЦИЈА. — Из Беча брзојављају „Земљаку“, да је закон о далматинским жељезницама и закон о одказницама стапаринарских погодаба од цара потврђен. Цар је примио Љубишу, који је молио да се у Далмацији подигне једна покрајинска лудница.

ХРВАТСКА. — Посланик Живковић позива у „Обзору“ хрватске посланике, да сви дођу на уг. сабор, јер ће се онет почети распра о поравнању.

Из Србије јављају, да се у Вуковару појавила колера.

РУСИЈА. — Цара њемачкога угостише у Петрограду необично свечано. 18. о. м. свирала му је војничка банда од 2096 људи, што је величанствен утисак произвело.

Руски посланик у Цариграду, генерал Игњатијев, добио је допуст на више недеља.

ИТАЛИЈА. — У Риму је наступила изнадно министарска криза. Краљ је позвао к себи више познатијех политичкијех личности и савјетовао се с њима о томе. Још ништа није одлучено.

ФРАНЦУСКА. — Тјер је одлучио да и даље заступа конзервативну републику и нада се, да ће сузбити тежње монархиста и радикалаца.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Са свијетске изложбе.) И Перзија биће сјајно заступљена на изложби. Персијски заступник Малком кан прегледао је персијско одјелење и сасвијем је задовољан. Осим ствари, које су већ дошле, још ће донијети са собом сам Шах персијски многе драгоцености, међу којима ће бити и знаменити дијамант „Дерна-и-пур“ (море свијетлости).

Јапанско биље, које су Јапанци допјели на изложбу, озебло је и јако оштећено, но њеке биљке ипак ће се опоравити. Јапанско одјелење тако је дивно намјерљиво, да ће оно гледаоцима једно од најзанимљивијих предмета бити.

Турско одјелење још није готово. Биће тек на крају Маја свршено. Осим 200 ствари из султанове благајнице, које су давно дошле, шиље још и сам Султан 30 комада најдрагоцјенијега оружја свога.

Двије горостасне јеле, спомињу се на бечкој изложби, на којима се уз царки павиљон виђу заставе. Јеле су из шлеске шуме Архидуке Албрехта, па их је он паредно па изложбу, јер су „необично високе — 150 стопа.“ Овом приликом примјећујемо, да у Црној Гори има много вишијех. У жупској шуми виделисмо прошле године, кад је рад не долазило једно трговачко друштво у коме је био и стручњак, проф. Вранички, много горостаснијех јела, које су високе 250 стопа.

О Г Л А С.

Пошто је Устав црногорског женског Института добио највише одобрење, управитељство истога, наводи за добро огласити њекоје тачке из поменутога Устава, да би се с њима могли упознати они родитељи и тутори, који би желели у овај Завод намјестити своје ђевојчице, било то на собствени трошак или на трошак самога Института.

I. Институт, његово покровитељство и старатељство.

§. 1. На Цетињу основан је Институт за женску дјецу из Црне Горе и околних јој земаља; и носи име: „Женски црногорски Институт.“

§. 2. Овај Институт стоји под највишим покровитељством Њезинога Императорскога Величанства Царице руске Марије Александровне, као главне благодјетелке Института, и под непосредним старатељством Њезине Свјетлости Кнегиње црногорске Милене.

IV. О васпитаницама Института.

§. 7. Институт црногорски установљен је за 30 васпитаница, од којих се узима 20 васпитаница на трошак самога Института, а 10 узимају се на њихову властиту плаћу, по 200 динара на годину за сваку, уз потребиту оправу одјећу и обућу.

§. 8. Осим васпитаница неплаћајућих и најућих, могу се учити у Институту још и ватне ђевојчице, које осим девица, ништа др. не уживају; нити Институт одговара за њихов поведење ван Института.

§. 9. Васпитанице примају се не млађе од 9 година, и не старије од 12 година.

§. 10. Молбенице се примаће васпитаница, шиљу се на Управитељку, која их поднаша одобрења ради Њ. С. Кнегињи Милене.

§. 11. Девице сестре, (осим случаја да су сироте на које би се особити обзир имао узети), не могу у један пут бити примљене на трошак Института; но само у поступку од двије године дла.

§. 12. Кад не би некојој од васпитаница било писане крсте, (спарнуте осниче ван богиње), онда при најпрвоме случају мора се она поднети таковоме поступку.

§. 13. Одјећа свијех васпитаница живеоћих у Институту мора бити поједнака и истојемне боје; а имено: вунени фуштани, кафене масти, и фута такођер вунена, црне боје.

§. 14. При ступању, неплаћајуће васпитанице добијају од Института: аљине, обућу и свуколику рубенину, што оне носе само док су у Институту, а пошто се буду о празницима кућама својима разилазиле, онда се облаче у своју сопствену одјећу. Оне имају такођер од Института: постеље и све остало, што је потребно да се у најбољему реду и чистоћи уздрже; а при том још имају и храну, која мора бити приурочена самијем простијем начином, али да буде здрава и сочна.

V. Течај васпитања, и правила примања и одпуштања.

§. 15. Течај васпитања продужује се на 6 година и дијели се на три одјелења: прво, друго, и треће названо практично одјелење; а свако одјелење продужује се на двије године.

§. 16. Да би могла васпитаница ући у прво одјелење, ниште се да зна читати и писати српски, да зна њеке најпрве молитве, писање бројева (шифра) и бројење до стотине.

§. 17. У средњи течај не примају се васпитанице у никаку случају.

§. 18. Примање и одпуштање васпитаница бива сваке двије године. Одпуст пак на школске празнике (вакације) сљедује почетком Јулија а примање у почетку Септембра.

§. 19. К родитељима и к својти одпуштају се васпитанице само два пута преко године, поименце: од 23. децембра до 7. јануара; и на вакације, од Петрова дана до малага Доспојнидана. Осим ових двају случајева, васпитанице одпуштају се дома само у случају какве опасне богести њиховијех родитеља, или ради поправљења здравља саме васпитанице.

§. 20. Течај другога одјелења у толико је завршен да васпитанице без особитијех способности у пауци, или које не би желиле науку на даље продужити: могу се пуштати на слободу по окончању другога одјелења. У трећем (практичном) одјелењу остављају се пак само најбоље, васпитанице, и оне, које се справљају за звање учитељица.

§. 21. Задње двије године, (течај практичнога одјелења), особито се посвећују подучавању васпитаница у газдинству, женскоме рукођељу и назору над дјецом и поредком под руководством Управитељке и учитељица.

§. 22. Изпити се полажу три пута: при ступању, при прелазку из првога разреда у други, и при изласку из другога разреда.

VI. Предмети учења и поступак при класификацијама.

§. 23. Предмети учења јесу: Закон божији; језици: српски, руски и француски; Историја; Географија; Рачуница; Црквено музикално пјевање; Свилодјелство и женско рукођеље, поименце: кројење и шивење пртенине, аљина и свега осталог што је потребито у домаћему стању; различна плетива, везови и шивење на машини.

§. 24. Васпитанице подучавају се такођер у домаћему газдинству. На тај конач налази се при Институту башта и ограда, да би се цијељ газдинства лакше постигнути могла.

§. 25. Учителике и учители стављају биљешке из својијех дотичнијех предмета у школски протокол течајем свеколике године: 5 — одлично; 4 — врло добро; 3 — добро; 2 — прилично; 1 — рђаво, и 0 — ништа. О вакацијама дају се ове биљежке васпитаницама на нарочи-

на,
матинс
штovanje
Цетиње

О Г Л А С.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ
И
ИНПОТЕНЦИЈУ
(Ослабљену мушку снагу),

лијечи темељно и јачи за сјајни и трајни успјех

ДР. МОРИЦ ХАНДЛЕР,

доктор мелецине и хирургије, магистар бабичлука и очнијех болести.

Ординира сваки дан: од 11 с. до 1 с. прије подне и од 3 до 5 сат. по подне. Станује у Пешти, Leopoldstadt, Palatin-gasse N.o 13, 1 stock N.o 14.

На писма с приложеном наградом одговара одмах.

На захтјевање прима бонике и у посебијем часовима.

(20—13)

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

- „Глас Црногорца“ стоји:
За Црну Гору и Аустро-Угарску:
на годину . . . . . ф. 6.
на по године . . . . . ф. 3.
За Србију: на годину . . . . . ф. 7.
„ „ по године . . . . . ф. 3. 50.
За Русију, Румунију и Турску:
на годину . . . . . ф. 8.
За Америку: на годину . . . . . ф. 10.

Претплата и рекламација нека се шиље право на Цетиње преко Котора ДУМНИСТРАЦИЈИ а само дописи и други писма уредништву. Молимо да се на то добро пази, јер од тога зависи уредност администрације.

На г. Петра Рамадановића, црногорског агента у Котору нека се више неатресују писма било за администрацију, било за уредништво „Гласа Црногорца“, јер ћемо их ми исто уредно добијати. Г. Рамадановићу пак захваљујемо најтоплије на његовом досадањем труду.

Претплатницима „Црногорца“, који су платили више, него што су овај лист добили, добијаће „Глас Црногорца“, док им претплата тече.

Ону г. г. претплатнике, који нам што дугују, молимо, да нам се што прије одуже, а пошто ћемо и њима први број овога листа послати, молимо, да нам одмах претплату пошаљу,

Могло би се догодити, да је администрацији сада у први мах превидила којег претплатника у том случају нека опросте и нека одмах у отвореном писму рекламирају, па ће им се лист уредно шиљати.

Неплаћена писма примао само од нашијех редовнијех дописника.

За вријеме, кад „Црногорац“ није излазио, стигли су уредништву многи дописи. Њеки од њих већ су застарили, те их нећемо моћи употребити. Г. Г. дописници нека извине, а молимо их међутим, да нам продуже дописивати. — Остали ће доћи на ред.

Уред. и Админ. „Гласа Црногорца.“